

de Sant Just. f) Del 1931 al 1934, als primers anys de la República, té lloc la primera exploració arqueològica sistemàtica. Hom trasllada la casa Padellàs del carrer de Mercaders a la Plaça del Rei, i amb motiu d'obrir els fonaments per a la reconstrucció d'aquella casa, l'Arxiu comença unes exploracions en aquell lloc, que donen com a resultat diverses troballes arqueològiques —parament interior d'un gran sector de la muralla romana, carrer que la seguia per dins la ciutat, diverses construccions, com la piscina d'unes termes, una cambra amb paviment de mosaic, pesos de teler, agulles i passadors d'os, eines de tocador, llànties paganes i cristianes, etc.—, les quals indueixen a edificar la casa Padellàs, no pas damunt murs seguits de fonamentació, sinó damunt pilars que hom aixecaria als indrets més convenients per a la visibilitat de l'espai excavat. g) Els anys 1942 i 1943 són establerts uns jardins al peu de la muralla romana de la plaça de Ramon Berenguer III i és prosseguida l'exploració dels fonaments d'aquella. h) El 1943 té lloc l'exploració de la baixada de la Canonja, en ocasió d'enfondir la conducció subterrània de recollida de les aigües pluvials dels voltants de la Catedral. i) El 1945 les recerques s'adrecen novament cap a Montjuïc, on són estudiades les restes de la necròpolis jueva. j) El 1952, a la plaça de la Catedral tingué lloc una nova urbanització feta tan ràpidament, que no solament fou una ocasió perduda per a un bon estudi arqueològic, sinó que fou la causa de la destrucció total d'antics vestigis que podien ésser d'un gran valor per a la història de la Ciutat; així i tot, l'Arxiu pogué aixecar una planta dels murs apareguts i dibuixar les seccions verticals que acusaven les diverses profunditats de les construccions colgades. El Sr. Duran es refereix encara a les investigacions entorn d'una torre de la muralla a l'avinguda de la Catedral els anys 1952-53, a la recerca sistemàtica feta al carrer dels Comtes de Barcelona del 1943 al 1954, a la descoberta d'una via funerària l'any 1954, a les noves troballes als fonaments de l'església de Santa Marta i a la importància que totes elles tenen per a la nostra arqueologia. El Sr. Duran acaba indicant que durant aquests trenta anys d'activitats fou reconegut a l'Arxiu Històric de la Ciutat el dret a intervenir legalment en la tasca arqueològica; que l'Ajuntament li donava el nom d'Institut Municipal d'Història de la Ciutat, de major abast i sota el qual cabien totes les modalitats de recerca o exposició, i que, al mateix temps, l'Estat delegava en la Corporació municipal el dret de dur a terme les exploracions arqueològiques que cregués convenients dins la Ciutat.

El PRESIDENT, en un breu parlament, declara obert el curs 1954-55. — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

13 novembre 1954: Història. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. RAMON D'ABADAL I DE VINYALS exposa la seva comunicació sobre *L'abat Garí de Cuixà*.¹ Diu que Garí era abat del monestir de Sant Pere de Lézat des de l'any 961 i que d'aquesta abadia passà a Cuixà cridat pel comte Seniofred, protector del monestir, probablement al començament de l'any 965, puix que a partir d'aquest any trobem a Sant Pere de Lézat un nou abat anomenat Bernat. La primera tasca de Garí a Cuixà fou la construcció del temple de Sant Miquel, començat l'any 956 per l'abat Pons i consagrat l'any 974. El desembre de 968 Garí emprengué el seu primer viatge a Roma, en companyia del comte Oliba Cabreta, d'on retornà amb una butlla de Joan XIII que confirmava la d'Agapet II (950) i els preceptes de Lluís (952) i de Lotari (958). Després de l'acta de consagració de l'església de Sant Miquel (28 setembre 974) no trobem Garí esmentat en la documentació fins el 978, que Garí intervé en el trasllat de les relíquies de sant Hilari a l'església del monestir de Sant Hilari, prop de Carcassona. Garí era el nou abat director d'aquest monestir, segons el costum

1. Una versió molt ampliada d'aquesta comunicació ha estat publicada als "Analecta Montserratensia", VIII (1954-55), 125-337, sota el títol *Com neix i com creix un gran monestir pirinenc abans de l'any mil: Eixalada-Cuixà*.

de Cluny de duplicitats abacials. El mateix any 978 Garí emprèn el segon viatge a Itàlia. Ja de retorn, rep a Cuixà els venecians Pere Ursèol, Joan Gradenico, Joan Morozini, Marí i Romuald, fet que trobem tractat en tres cròniques: el *Cronicó Venecià*, escrit per Joan Diaca (entorn del 1000), *Vida de sant Romuald*, de sant Pere Damià (1042) i *Vida de sant Pere Ursèol*, anònima, que fou redactada a Cuixà, uns cent anys després, i desconeix les altres dues fonts, però té presents els documents guardats al monestir. Totes tres obres narren el viatge de Garí a Itàlia i la fugida del dux Pere Ursèol de Venècia i els seus companys. Poques coses sabem de l'estada dels venecians a Cuixà. Ursèol i Romuald feren amistat amb el cercle de Garí, Oliba Cabreta i el comte-bisbe Miró. Possiblement fou Ursèol qui encomanà a Garí l'entusiasme per Terra Santa. En aquest moment s'esdevé el contacte entre Garí i Gerbert, que sembla que no passà d'una amistat epistolar. La mort de Pere Ursèol (10 gener 988) representa la dispersió del grup de Cuixà: Romuald marxa a Ravenna; Gradenico i Garí acompanyen el comte Oliba Cabreta a Montecasino, des d'on Garí passa a Jerusalem. Oliba Cabreta morí a Montecasino el 990. Al seu retorn de Jerusalem Garí és confirmat per Joan XV (993) com a abat dels monestirs de Lézat, Carcassona, Cuixà, Mas Garnier i Alet; d'aquests dos darrers desconeixem la data de llur incorporació al grup dels governats per Garí. Aquest no retorna a Cuixà, que segueix regit per un abat rector. Fins a la seva mort, probablement entre els anys 998 i 1000, sembla que Garí resideix al monestir de Lézat, l'abat rector del qual traspassa abans del 996, en la qual data hi trobem ja Hug, abans abat rector d'Alet. El comte Tallaferró parla de Garí com a difunt el febrer de l'any 1000.

Intervenen el PRESIDENT, el Sr. M. COLL I ALENTORN i el COMUNICANT. — JOAN-F. CABESTANY, Secretari.

19 novembre 1954: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT presenta el professor István Frank, de la Universitat de Saarbrücken, i recorda els seus treballs més importants.

El Prof. FRANK exposa la seva comunicació, que tracta de *Poésie hispanique et poésie européenne en Catalogne au XIIe siècle*. Comença dient que dues descobertes filològiques recents modificaran, possiblement, alguns punts de la història de les literatures romàniques a l'Edat mitjana. El Comunicant es proposa d'examinar-les i de situar-les en relació amb els orígens de la Literatura a Catalunya. Es tracta, en el camp de l'epopeia, de la *Nota Emilianense*, descoberta pel Prof. Dámaso Alonso i publicada al darrer fascicle de la «Revista de Filología Española»; en el camp de la poesia lírica, de refranys mossàrabs trets de cançons hipano-aràbigues, sovint de molta antiguitat. Després d'analitzar la *Nota Emilianense*, indicant-ne les particularitats lingüístiques i de criticar alguns punts del comentari del seu savi editor, el Comunicant fa veure que la *Nota* confirma totalment la teoria de Bédier sobre els orígens de la *Chanson de Roland*, o sia que la llegenda local sobre Rotlan no cristallitza en poema fins al segle XI. La llegenda de Rotlan es reflecteix a Catalunya, a l'època de la *Nota*, en els testimoniatges onomàstics que han estudiat recentment la Sra. Rita Léjeune i el Sr. Paul Aebischer, però la difusió dels noms *Rotlan (Roland)* i *Oliver (Olivier)* no proven l'existència d'una forma veritablement literària de la llegenda, i la difusió de la *moda onomàstica* no ha seguit forçosament el sentit i les etapes de la difusió de la *llegenda*. D'altra banda, la moda d'aquests noms arriba a Catalunya en plena crisi onomàstica, quan hom abandona els noms del tipus *Goldredus, Wisquafredus, Teudalecus, Trasgonza*, i *Tudiscla* a favor de *Ramon, Guillem, Berenguer, Arnau, Ermessèn, Berenguera*, etc. Els primers indicis de celebritat literària per a la llegenda de Rotlan a Catalunya es troben vers 1170-1185, època de Guerau de Cabrera i de Guillem de Berguedà. En aquests anys apareix la primera generació de poetes lírics: Guillem de Berguedà, Pons Saguàrdia i el rei Alfons. La joventut d'aquests poetes coincideix amb l'expansió de la poesia